

Notat 2016-01
Morten Halvorsen
Nordnorske Ferskvannsbiologer
Sortland

Prøvefiske i Gryttingsvassdraget 2015

Innledning

Gryttingsvassdraget har et nedslagsfelt på ca 11 km², og munner ut i Sortlandssundet midt i mellom Sortland og Stokmarknes. Vassdraget består av en innsjø, Gryttingsvatnet, med ei sentral innløpselv, og ei utløpselv hvor det kommer inn ei sideelv fra Deskvatnet, som ligger over vandringshinderet.

Innsjøen er tidligere prøvefisket 03-04.08.92 (Halvorsen 1993) og 27-28.08.96 (Halvorsen 1997). I 1992 var garninnsatsen 20 garn (ei natt), hvorav 4 var oversiktsgarn som stod et helt døgn. Fangsten bestod av 47 røyer og 21 ørreter, hvorav *en* var sikker sjørøye og to var sikre sjørørreter.

I 1996 var garninnsatsen 16 garn, med maskevidder 21-40 mm. Fangsten bestod av 29 røyer, hvorav 15 var sikre sjørøyer, og 13 ørreter, hvorav 7 var sikre sjørørreter. Hos begge artene bestod dermed omtrent halvparten av fangstene av sjøvandrende fisk. Fangstene var imidlertid noe lave i antall, noe som øker usikkerheten i konklusjonene.

Sesongene 2000 og 2001 ble det plassert ei fiskefelle i utløpselva som skulle registrere all ned- og oppvandrende fisk. Første året vandret 219 fisk opp, hvorav 106 var laks, 83 sjørørret og 28 sjørøye. Året etter vandret 234 fisk opp, hvorav 15 var laks, 95 var sjørørret og 124 var sjørøye (Kanstad Hanssen 2002).

Metode

Prøvefiske ble foretatt 05-06.09.2015. Innsjøen har et maks dyp på 14.5 m (Halvorsen 1997). Basert på de lave fangstene i 1996, ble innsatsen økt noe. Det ble totalt satt 21 garn, hvorav 4 oversiktsgarn grunt og 4 dypt (>10 m), resten var ørretgarn (Jensen-serien) med maskevidder fra 21-39 mm. Sikre sjørørret og sjørøye ble påvist ved hjelp av marine parasitter (se: www.miljodirektoratet.no, «Sjørøyevassdragene i Nord-Norge», DN-utredning nr 1-2012). Ellers ble det tatt standard prøver.

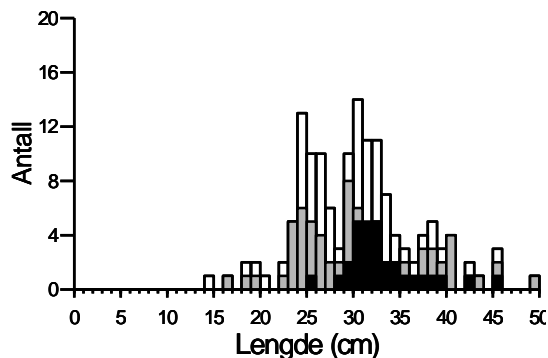
Resultater

Fangsten bestod av 49 ørreter og 141 røyer. Av de 49 ørretene, var omtrent halvparten (n=25), sikre sjørørreter. Det var ingen tidlig kjønnsmodne (stasjonære) hofisk (<25 cm), faktisk var ingen under 30

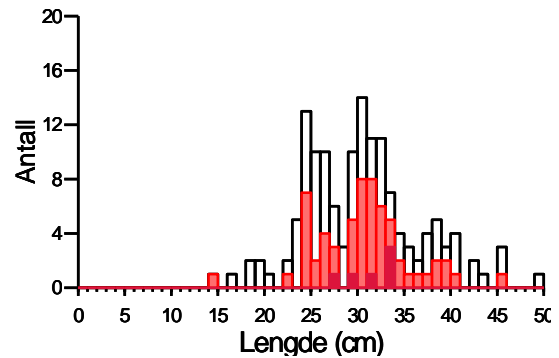
cm modne. Lengde ved kjønnsmodning var 30-35 cm. Det var imidlertid mye tidlig kjønnsmodne hannfisk. De fleste fiskene (63 %) over 30 cm var lys rød/røde i kjøttet. Kun tre ørreter hadde bendelmakk.

Av de 141 røyene var det 73 sikre sjørøyer, dvs omtrent halvparten av fangsten. Det ble ikke fanget tidlig kjønnsmodne hofisk, og lengde ved kjønnsmodning var ca 30 cm. Også her var det mye tidlig kjønnsmodne hannfisk. Omtrent en tredjedel (33 %) av røyene hadde bendelmakk, og de fleste (60 %) av de infiserte hadde middels/sterk infeksjonsgrad. Litt under halvparten (43 %) av røyene hadde lys rød/rød kjøttfarge.

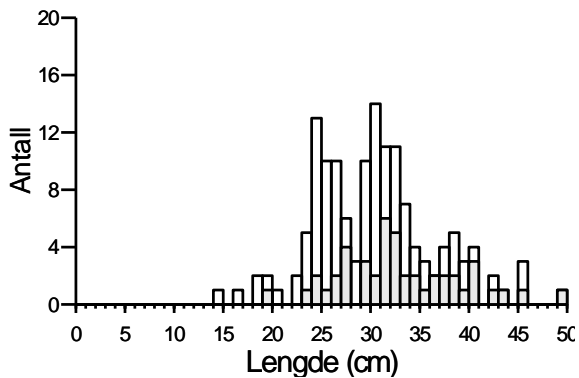
Røye

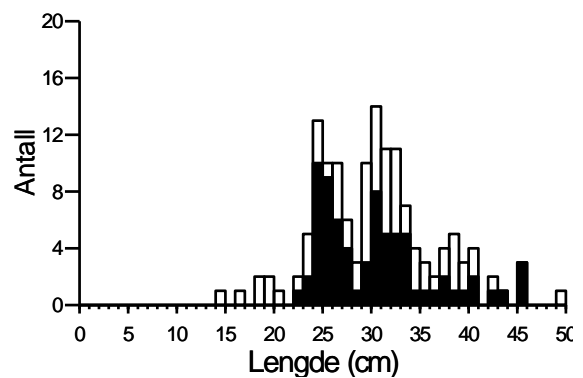
Kjøttfarge

Parasitt

Marin

Figur.

Røyematerielt fra Gryttingsvatnet, høsten 2015.

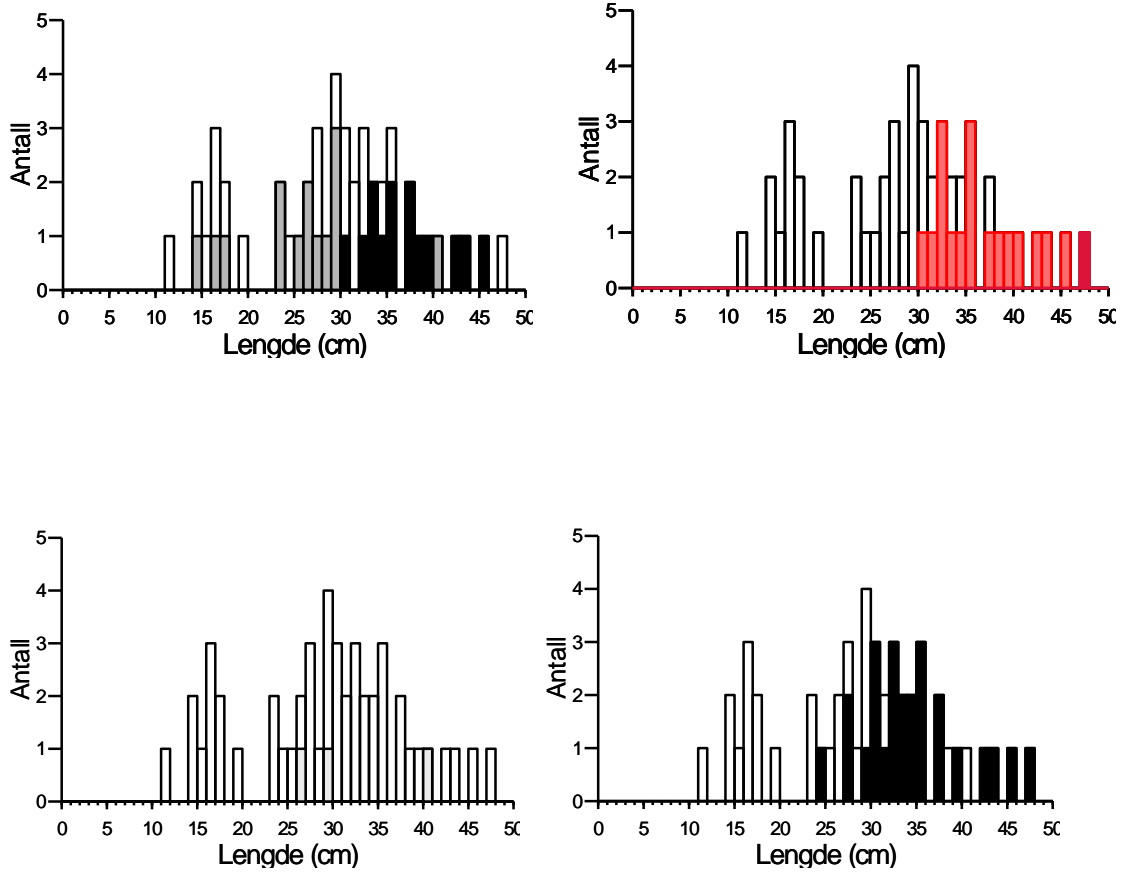
Øverst-venstre: Lengdefordeling og kjønnsmodning. Grå= hann, svart=hofisk.

Øverst til høyre: kjøttfarge (i muskulatur)

Nederst: Infeksjon med bendelmakk (grå)

Nederst til høyre: Fisk med marine parasitter (svart = sikre sjøfisk)

Ørret

Figur.

Ørretmaterialet fra Gryttingsvatnet, høsten 2015.

Øverst-venstre: Lengdefordeling og kjønnsmodning. Grå= hann, svart=hofisk.

Øverst til høyre: kjøttfarge (i muskulatur)

Nederst: Infeksjon med bendelmakk (grå)

Nederst til høyre: Fisk med marine parasitter (svart = sikre sjøfisk)

Diskusjon

Resultatene viser at de aller fleste hofiskene i Gryttingsvatnet vandrer på beite i havet. Dette gjelder både for ørreten og røya. Det ble ikke funnet en eneste tidlig kjønnsmoden hofisk. En så obligatorisk sjøvandring er ganske sjelden i sjørøyevasdrag, spesielt i Nordland fylke (Halvorsen 2012). At en god del av hannfiskene blir tidlig modne er for øvrig helt normalt. Dette er et vanlig fenomen, også hos laks. De bruker en annen strategi enn å bli størst mulig, og satser heller på overlevelse.

Lengde ved kjønnsmodning er et av de aller viktigste egenskapene vi ønsker å vite om en fiskebestand, fordi fiskens lengdevekst avtar kraftig ved kjønnsmodning. Energien går da i stedet med til å produsere gonade (rogn/melke). Ved de to tidligere undersøkelsene (1992 & -96) var materialet for lite til at denne lengden kunne fastsettes med rimelig sikkerhet.

Materialet vi fikk høsten 2015, var heller ikke større enn at vi akkurat kunne fastsette dette målet. Røya modner ved lengder på ca 30 cm, mens ørreten ved lengder på 30-35 cm. Begge deler er for øvrig ganske vanlige resultater hos innsjøbaserte bestander. Hos røya er materialet såpass bra at vi kan se 3 årsklasser (topper i figuren) av sjøvandrere. Hos ørreten er det et skarpt skille på figuren mellom ungfiskene (<20 cm) og de sjøvandrende. Som en konklusjon kan vi si at dersom du fanger en ørret som er større enn 30 cm i Gryttingsvatnet, er det over 80 % sjanse for at det er en sjøørret.

Det ser ikke ut til at innsjøen er spesielt produktiv, selv om den er ganske grunn (<15 m). Vi ser at fisk av begge artene får sin rødfarge først etter et opphold i havet, noe som tyder på at bunndyrssamfunnet i innsjøen er relativt nedbeitet. Røya går da over til å spise plankton og stingsild, noe som igjen smitter dem med bendelmakk. Det er typisk at enkelte individer har mye makk, mens andre ikke har noe. Dette skyldes at den enkelte fisk gjerne spesialiserer seg på å spise ett og samme næringsemne.

Det ser ut til at fangstene (pr garnnatt) har økt mye i forhold de to tidligere prøvefiskene i innsjøen. Det er imidlertid alltid vanskelig å vite hvor mye en får på et visst antall garn, det avhenger av faktorer som temperatur, lys, tid på året osv. Sammenliknet med prøvefisket høsten 2015 fikk vi i 1992 bare halvparten så mange ørret og nøyaktig en tredjedel av antall røyer på samme antall garn. Fisket ble da foretatt en måned tidligere, mens det var lysere netter og varmere i vatnet. De første dagene i august er de fleste sjørøyene vanligvis returnert fra havet, mens det er litt tidlig for all sjøørreten (se Kanstad Hanssen 2002).

I 1996 ble prøvefisket utført i slutten av august, dvs bare ei uke tidligere enn ved prøvefisket høsten 2015. På 16 garn, dvs 75 % av siste prøvefiske, fikk vi den gang (1996) bare 29 røyer og 13 ørreter. Det er en enorm forskjell som er vanskelig å forklare. Det interessante er imidlertid at resultatene også i 1996 viste at omtrent halvparten av individene av begge artene var sjøvandrende (sjøørret eller sjørøye). Mengden sjøvandrere har imidlertid økt, det er aller tydeligst når vi sammenlikner siste prøvefiske med resultatene fra vandringsfella i 2000 og 2001 (Kanstad Hanssen 2002). Den gangen var det bare et lite antall fisk av hver art som vandret opp. Resultatene fra 2015 er derfor meget oppløftende når det gjelder bestandene av både sjøørret og sjørøye.

Konklusjonen må være at resultatene fra prøvefisket høsten 2015 viser at det er gode bestander av sjøørret og ikke minst sjørøye i Gryttingsvassdraget. Dette er oppløftende resultater i ei tid der det er mye negative meldinger fra andre sjørøyevasdrag (Svenning m.fl. 2012). Det betyr også at det ikke er nødvendig å gjøre noen tiltak i innsjøen, selv om en del av røyene har litt for mye bendelmakk.

Referanser

Halvorsen, M. 1993. Sjøvandrende og stasjonær røye og ørret i vassdrag i Lofoten og Vesterålen. Rapport. Tromsø Museum, zool. avd. 53 s.

Halvorsen, M. 1997. Fiskeribiologiske undersøkelser i vassdrag i Vesterålen, Lofoten og Ofoten. Rapport. Vesterålen regionråd. 87 s.

Halvorsen, M. 2012. Sjørøyevassdragene i Nord-Norge; 100 av 400 mulige. En zoogeografisk analyse av de aktuelle vassdragene. Utredning for DN 1-2012. Direktoratet for naturforvaltning. 36 s.

Kanstad Hanssen, Ø. 2002. Sjøvandrende laksefisk i Gryttingsvassdraget, Hadsel kommune sesongen 2000 og 2001. Rapport 2002-09. Nordnorske ferskvannsbiologer, avd. Lødingen. 14 s.

Svenning, M.-A., Falkegård, M. & Kanstad Hanssen, Ø. 2012. Sjørøya i Nord-Norge – en fallende dronning? NINA-Rapport 780. 61 s.